

FRANCESCO GALLACCINI,
FLORENTIJS KOOPMAN TE ROTTERDAM,
1647-1705

DOOR DRS. G.TH.H.C. PIECK

IN het om diverse redenen interessante artikel van mej. dr. A.Th.C. Kersbergen over de contra-reformatorische Rotterdamse familie Van der Wilde¹), wordt aan het slot mede enige aandacht gewijd aan een der dochters van Quirijn van der Sprongh en Marianna van der Wilde, Maria Teresa van der Sprongh die, door een buitenlandse opvoeding min of meer vervreemd van haar geboortestad, in het huwelijk trad met Francesco Gallaccini - door dr. Kersbergen ten onrechte Gallicini genoemd. Hij was een ondernemend Italiaans koopman, die in Rotterdam een grote activiteit ontwikkelde. Zij acht het mogelijk, dat de voogden van de minderjarige bruid reeds toen beducht waren voor zijn energie, omdat in de huwelijkse voorwaarden al gezinspeeld werd op een bankroet. Volgens de schrijfster hadden zij dat maar al te goed voorzien. Na zijn deconfiture alhier vestigde hij zich in Amsterdam als makelaar en toen hij aldaar kwam te overlijden, aanvaardde zijn dochter Maria Anna de boedel onder beneficie van inventaris, en moest zij de helft van het pand 'De verkeerde Werelt' te gelde maken. De verbintenis met de Florentijn, die dr. Kersbergen roekeloos noemt, verhaastte volgens haar de ondergang van het geslacht Van der Wilde.

Voor degene, die behalve voor de geschiedenis van de eigen stad een levendige belangstelling koestert voor die van Italië, of althans Toscane, zijn deze korte notities een gereede aanleiding om wat dieper in te gaan op het leven en bedrijf van deze zoon van Florence, die hier zijn tweede vaderland had gevonden. Aangezien wij vrijwel geheel afhankelijk zijn van de notariële akten en dus een onvolledig beeld kunnen geven van zijn leven en karakter, lijkt het gepast te verwijzen naar het artikel van Hazewinkel over de Engelse koopman John Goddard (1690-1767), waarin hij dezelfde bezwaren en motivaties aangeeft als die gelden voor de figuur van Gallaccini²).

Nu waren Italianen, die zich in de 17de eeuw in Rotterdam vestigden, bepaald geen uitzonderingen; het waren meestal medici, kwakzalvers, koorddansers, geldwisselaars, glasblazers en andere technici. Maar Italianen, die zich hier ter stede als koopman vestigden, moet men met een kaarsje zoeken, in tegenstelling met Antwerpen in de 16de en Amsterdam in de 17de eeuw, waar zich een grote kolonie kooplieden en bankiers gevestigd had. Een niet onaanzienlijk aantal van hen was vluchteling om den gelove, vooral uit Lucca zoals de Sardi, wier bankbedrijf van 1681 tot 1793 heeft voortbestaan. Ook de bank van Calandrini en Burlamachi was een bijzonder belangrijke handelsbank.

Welke motieven kunnen Gallaccini bewogen hebben niet de Amsterdamse metropool, maar het veel kleinere Rotterdam als arbeidsterrein te kiezen? Dat weten wij helaas niet exact, wel weten wij het een en ander over de belangstelling, die in het groothertogdom Toscane voor onze stad werd gekoesterd. Door het werk van Hoogewerff zijn wij goed ingelicht over de twee reizen, die Cosimo III in 1667 en 1669 door de Nederlanden heeft gemaakt³). Daarin deelt hij mede, dat het bezoek van Florentijnen geen zeldzaamheid was en noemt hij de namen van Pucci, markies Riccardi en de nuntius Pallavicini, aan wie evenmin als aan Cosimo de snelle groei van onze stad ontging. Volgens de nuntius was Amsterdam over het toppunt van zijn bloei heen en waren de zeden in Rotterdam veel eenvoudiger en burgerlijker dan in de meer mondaine hofstad.

Alvorens in te gaan op de bedoelingen en bijzonderheden van Cosimo's reizen, is het gewenst de economische situatie van het groothertogdom te bezien. Amintore Fanfani trekt bij de beschrijving van het 16de eeuwse Italië⁴) de mantel van de boeteprofeet aan en met instemming haalt hij het ongunstig oordeel aan van Toniolo in 1889 over de economische politiek der Medici⁵). Hij weidt uit over het algemeen streven naar hogere rangen en posities in het maatschappelijk leven. Men vergevoegde zich met het bouwen van paleizen en landhuizen, waar men gezapige rust zocht. Men wendde zich af van de handel, waardoor Florence in het verleden zo'n grote faam had verworven en onthield zich van zakelijke investeringen. Wat de landbouw betreft, beperkte men zich tot het strikt noodzakelijke voor eigen gebruik en in geval van schaarste rekende men op hulp uit Sicilië. Terwijl er periodiek grote schaarsten aan koren heersten, hielden de vorsten er een stoet honden op na, die b.v.

aan het hof van Ferrara in één jaar 776 mud graan consumeerden. Als men al geld investeerde, dan was dat in de vorm van leningen aan naburige potentaten en buitenlandse vorsten, maar niet in scheepsuitrustingen voor de handel op de Levant, Barbarije of Vlaanderen, zoals weleer. Het mercantilisme van de kleine Italiaanse vorstendommen verhinderde door het instellen van tollén ook een druk onderling handelsverkeer.

Ten aanzien van de Medici erkent hij echter twee positieve facetten, nl. hun bevordering van de mijnbouw en hun zorg voor de havenstad Livorno. Cosimo I had van dat oorspronkelijke vissersdorp, gelegen in een uiterst ongezonde, moerassige streek, een haven trachten te maken wegens de ernstige verzanding van de Arno bij Pisa. De eigenlijke stichter was echter Ferdinand I, die zorgde voor de aanleg van moderne havenwerken en een flink stadscentrum. Zo werd Livorno na Genua de voornaamste havenstad, volgens Cosimo III's biograaf Harold Acton⁶⁾ door Montesquieu genoemd 'the masterpiece of the Medicean dynasty'. Maar Acton laat in zijn citaat het beperkende adjectief 'politiek' weg. Braudel en Romano vinden de uitspraak van de Franse wijsgeer overdreven en erkennen naast de politieke ook andere facetten als belangrijk⁷⁾. Zij wijzen ook op de grote offers aan mensenlevens, vooral van dwangarbeiders en slaven, die de aanleg van de haven en de bouw van het arsenaal als hun tol hebben geëist⁸⁾. Een positief punt voor de Medici was de instelling van de orde van Sint Stefanus, een ridderorde, waarin ook burgers konden treden, tegen de permanente zeeroverij. Zo kon het aangehaalde streven naar een aanzienlijke of adellijke rang in betere banen worden geleid.

Het is weer Hoogewerff, die ons over het contact van Livorno en Nederland heeft ingelicht⁹⁾. In 1591 werd Livorno asylnaam: niemand kon er vervolgd worden voor misdrijven elders begaan of voor schulden elders gemaakt, zoals bij ons op kleiner schaal in Vianen en Kuilenburg. Het werd een porto franco, waar joden en gereformeerden, marranen en Grieken, Engelsen en Hollanders zich vestigden. Livorno werd al spoedig het middelpunt voor het handelsverkeer in de Middellandse Zee en het hoofdkwartier van de hele Straat- en Levanthandel. Johan van Daelhem werd er in 1612 onze eerste consul, wiens bevoegdheden geregeld werden door de plaatselijke regering. Sinds 1650 droeg onze consul de weidse titel 'commissarius generalis classium belgicarum'. Lange tijd kwamen hier meer Hollandse kooplieden dan in Genua waarmee Livorno permanent overhoop lag.

Na de vrede van Munster kwam Genua door een echte haven-tarievenpolitiek wel omhoog, maar toch bleef Livorno dé grote havenstad en stapelplaats. Ferdinand I en Cosimo II stonden, net als Venetië, op bijzonder goede voet met onze Republiek. De Hollanders hielpen hen tegen de Barbarijse zeerovers en vergemakkelijkten de Toscaanse sluikhandel op Brazilië. De Nederlandse natie had er een eigen kerk aan de Scali olandesi, die zoals zoveel andere Nederlandse heiligdommen in Portugal en Spanje aan St. Andreas was gewijd. Diens feestdag werd ook door de hervormden met een algemene vergadering en een uitgebreid feestmaal gevierd als een Sinterklaasfeest. De consuls waren bijna zonder uitzondering Amsterdammers. De Sautijns en Van der Stratens waren de grote figuren in de geldhandel van Italië volgens Violet Barbour¹⁰). Van de Amsterdamse Admiraliteit kocht Toscane in het eerste kwart van de 17de eeuw de grote viermaster 'De Hollandsche Tuyn'. Maar reeds in 1603 bouwden Rotterdamse scheepsbouwers een schip voor twee uiterst precieze en wantrouwige Toscaanse opdrachtgevers, blijkens een notariële attestatie, waarbij de bekende Jasper Moerman als tolk optrad¹¹). De onderlinge sympathie bleek b.v. uit de geestdrift waarmede in Livorno de eerste berichten over de Nederlandse overwinning in de Vierdaagse zeeslag werden ontvangen. De havenarbeiders renden in troepen van vijftig de straten op en schreeuwden 'Leve de Hollanders!'. Violet Barbour deelt mee, dat Amsterdammers in 1658 een combinatie vormden met Toscanen om een patent voor de alleenimport van kaviaar uit Rusland, voor welk artikel Italië de enige buitenlandse markt was en dat niet minder dan 30 à 40 procent winst opleverde. Het Amsterdams kapitaal verwierf het marmersmonopolie uit Genua, Toscane en Massa, zodat Lodewijk XIV het marmer voor zijn paleis te Versailles in Amsterdam moest kopen.

Met wie zocht Cosimo III in de Nederlanden contact? Dat waren in de eerste plaats Italiaanse emigranten te Amsterdam: Ottavio Tensini, Carlo Barbu, Giuseppe Marucelli, Giovanni Daverrazzano en de gebroeders Guasconi, die wij straks zullen ontmoeten in drukke relatie met Gallaccini. Aan de Keizersgracht woonde Francesco Ferroni, de agent der Medici, die Florence inlichtte over alles, wat in de Republiek voorviel. De groothertog ontving daarnaast kooplieden, die belangen in Livorno hadden en vier afgevaardigden van de Portugees-Joodse gemeente. Bij Blaeu bekeek hij de kaarten, die de

beroemde cartograaf in het Italiaans toelichtte en waar de voorname bezoeker de Hollandse kooplieden ook goed in de kaart kon kijken. Op 14 januari 1668 was er in Den Haag een officieel bezoek van mr. Nicolaes Ruijsch, de griffier van de Staten-Generaal, die in zijn toespraak de goede betrekkingen met Toscane, vooral in verband met de zeehandel op Livorno, benadrukte. Via Delft kwam Cosimo naar Rotterdam, waar hij door Abraham de Bra, agent van Ferroni alhier, met drie karossen naar de herberg 'De Drie Lelies' gebracht werd. Hij verleende er audiënties, ontving van burgemeesteren 24 amen Rijnwijn en bezocht twee schilderijverzamelingen van particulieren, o.a. van Reynier van der Wolff. Ook kocht hij er porselein en Chinees lakwerk.

Op 15 juni 1669 bezocht hij opnieuw incognito onze stad, ditmaal over water vanuit Den Briel, bij welke gelegenheid Ferroni hem tegemoet voer. Hij nam zijn intrek in 'Het Schild van Frankrijk', waar hij door de burgemeesters en een afgevaardigde van de Staten-Generaal begroet werd. Hij maakte een avondwandeling aan de Boompjes en bezocht er het nieuwe grote oorlogsschip 'De Tuijn van Holland'. Het verslag van Filippo Corsini noemt onze stad, hoewel zij tot de kleine behoort, na Amsterdam de befaamdste, rijkste en aanzienlijkste stad der Verenigde Provinciën, omwille van haar handel en haven, waarin de grootste schepen tot in het centrum kunnen komen om daar hun lading te lossen en in te nemen en waar men niet te maken heeft met een lastige omweg zoals in Amsterdam via Texel. Hij verzuimt niet te melden, dat de Admiraliteit ter Maze de hoogste in rang is. Tenslotte meldt Gio. Batt. Gornia, de medicus in het gezelschap, dat de straten in het midden uitstekend zijn geplaveid en er aan weerszijden goten liggen, waardoor het water wegloopt en dat er grote prachtige en geleidelijk stijgende bruggen over de havens liggen.

Wij zien dus, dat het gezelschap zich duidelijk bewust is geweest van de mogelijkheden van de Rotterdamse haven voor het handelsverkeer met Livorno. Het was hun maar al te bekend, dat vanuit de Nederlanden een winstgevende handel in granen gedreven werd om te voorzien in de periodieke schaarsten in de landen aan de Middellandse Zee. Al sinds de dagen van Karel V leverden onze kooplieden tarwe en rogge aan Portugal, Spanje en Italië. In het laatste decennium van de 16de eeuw werd deze handel sterk geactiveerd door de graanaankopen van Ferdinand I van Toscane in Danzig, Lübeck, Hamburg en vooral in

Amsterdam¹²). Johan van der Veecken was niet de enige Rotterdammer, die schepen met graan naar Italië zond. Hun bestemming was echter òf Genua, òf Venetië¹³). Schipper Teunis Claess. voer in maart 1592 met zijn buisschip 'De Jager', geladen met 50 last rogge en tarwe, de Maas uit met bestemming Livorno, maar moest wegens lekkage in Bayonne binnenlopen, waar schip en lading in beslag werden genomen¹⁴). In de jaren 1596 en 1597 verboden herhaalde resoluties van de vroedschap de uitvoer van graan; maar in 1607 rustten Johan en Antony Caulier een goed van wapenen voorzien koopvaardijship van 150 last met 137 last graan uit met bestemming Genua of Livorno¹⁵). In hetzelfde jaar deden zij dat ook met twee kleinere schepen¹⁶). Later in de 17de eeuw worden ook andere goederen door Rotterdamse kooplieden naar Livorno verscheept. Zo zenden Jan en Willem Pedy in 1663 het schip 'De gulden vrijheid' met hout van Lissabon naar Livorno, waar een gemachtigde tegen de kapitein moest optreden¹⁷). De belangstelling van Cosimo III was beslist niet alleen op kunst en wetenschap, maar ook op mercantiel terrein gericht. Het is dus niet onmogelijk, dat zijn reizen tot gevolg hebben gehad, dat Gallaccini zich naar deze gewesten en uiteindelijk naar Rotterdam heeft begeven.

Merkwaardig is in elk geval, dat in hetzelfde jaar 1671, waarin zijn naam hier voor het eerst opduikt in de archiefstukken, een brief is ontvangen van een Jacob van Horne uit Amsterdam over een ambitieus plan dat hij de Rotterdamse burgemeesters had voorgelegd tot bevordering van een winstgevende handel op Italië. Blijkbaar had hij daarop geen reactie ontvangen, want op 12 maart herinnerde hij hen aan 'dese goede en heijlsame onderneminge'. Volgens hem zagen de burgemeesters meer heil in een subsidie aan de kooplieden op basis van de grootte van het schip, de omvang van het scheepsvolk en het aantal vaarjaren. Hij zou zich daarbij kunnen neerleggen, mits de premies evenredig zouden zijn aan 'alle de periculen, risico en andere inconveniëntien'. Als de zaak op de lange baan geschoven zou worden, dreigde de handel daarheen geheel te verlopen. Hij wilde de heren niet langer lastig vallen, maar verklaarde zich wel bereid naar Rotterdam te komen om met hen en de gecommitteerden van de vroedschap tot een definitief besluit te komen¹⁸).

Overigens had het stadsbestuur al het een en ander gedaan door de stichting van een eigen kamer van de Levantse handel in 1670, waarin Jan Pedy en Johan Heydanus als directeuren

optraden, versterkt door toetreding van een Leidenaar in 1671. Nu kon men zich sterk maken tegen Amsterdam, dat een verplaatsing van de Straathandel naar onze stad vreesde. Dat leidde in 1672 tot een strijd om een aandeel in de lastgelden van schepen, waarvan de goederen voor de eigen stad of kooplieden bestemd waren.

Wat weten wij nu van de familie en het milieu, waaruit Francesco Gallaccini stamde? Twee dragers van die naam in Siena hebben een derderangsrol in de literatuur gespeeld. Zijn ouders, Giovanni Battista Gallaccini en Settimia Lapini woonde te Florence in de wijk Santa Maria Novella in de buurtschap Leon Rosso. Van de Florentijn Agostini Lapini, mogelijk dus familie van Francesco's moeder, is een dagboek bewaard gebleven, dat in 1900 is uitgegeven door G. Corazzini. Het echtpaar had drie zoons, Antonio Domenico, geboren in 1639, Bernardo in 1641 en Francesco op 12 augustus 1647. De familie behoorde tot de middenstand en haar bezit raakte na veel ingewikkelde erfkwesties in handen van Antonio, die zijn beide broers overleefde. Hij was de man, die zich in de havenstad Livorno vestigde; Francesco begaf zich na zijn leertijd via deze plaats naar de Nederlanden. Het feit dat hij reeds in 1672 onze taal uitstekend beheerste als gemachtigde van Andrea Painelli tegen Abraham de Bra voor Schepenen van Rotterdam¹⁹), wijst op een eerder verblijf, misschien in Antwerpen, dat van ouds veel contacten met Rotterdam had, terwijl onze stad in 1650 over een vaste bode op Antwerpen beschikte in de persoon van Pieter Bartholomeess²⁰). Francesco onderhield nauwe relaties met zijn oudste broer, als wiens partner hij enige jaren optrad, zodat een in het Frans gestelde notariële akte spreekt van zijn handelshuis in Livorno²¹). Op een bepaald ogenblik blijkt het contact verbroken te zijn, zelfs zo totaal, dat het overlijden van Francesco in het register van het staatsarchief van Florence heet te zijn geschied in Frankrijk²²).

In het Rotterdamse Gemeentearchief vinden wij bij meer dan twintig notarissen enkele honderden gegevens over zijn persoon en werkzaamheden, verder in de vonnissen van het Zeegerecht en de Schepenbank en de correspondentie van burgemeesteren met de Hoge Raad in 's-Gravenhage. Het heeft weinig zin al deze vaak op zichzelf staande gegevens op te sommen; volstaan kan worden met het geven van een aantal voorbeelden, die een indruk geven van zijn wijd uiteenlopende activiteiten in zijn

meer dan twintigjarige carrière in Rotterdam.

Het is duidelijk, dat de beginjaren 1671 en volgende allerm minst geschikt waren voor de opbouw van een eigen onderneming in de internationale handel. Deze bleef geruime tijd stokken door de oorlogsomstandigheden, vooral die op de Middellandse Zee en werd langzamerhand nagenoeg onmogelijk, zodat vele kooplieden hun schepen in Italië verkochten, om verdere verliezen te voorkomen.

De eerste ons bekende transactie, die Gallaccini hier in tegenwoordigheid van de makelaar Pieter Roos sloot, was een charterpartij met drie schippers voor het vervoer van granen naar Livorno. Daaruit was een geschil ontstaan met de schippers over de hoogte van de averijpremie. Volgens hem was de afspraak drie stuivers per last, volgens de vervrachters drie stuivers per gulden waarde van het graan. Het Zeegerecht deed op 11 december 1671 uitspraak, dat deze premie moest bepaald worden 'volgens usantie', dus naar de waarde en stelde het kaplakken van elke schipper op f 50,—²³).

Op 23 april 1672 kreeg hij voor het eerst te doen met de koopman Abraham de Bra, die de dag daarvóór beslag had laten leggen op een partij krenten, waarvan Gallaccini 34 vaten had kunnen verkopen, maar niet kunnen leveren. De insinuatie, waartoe hij notaris Van Overveld opdracht gaf, leidde echter niet tot succes²⁴).

Op 19 mei d.a.v. liet hij notaris Crosse de Rotterdamse koopman Charles van der Sluys, aan wie hij 200 ponden had meegegeven om een schuld in Londen te voldoen, insinueren dit bedrag vermeerderd met de kosten van de onbetaalde wissels, terug te betalen²⁵).

Dat het niet om kleine bedragen ging bij de nu allengs in aantal toenemende wisselprotesten tussen hem en Abraham de Bra, toont de actie van De Bra aangaande een wissel uit Venetië, groot 897 ducaten, waarvan de betrokkene maar 400 wilde betalen, op 27 december²⁶). Anderzijds liet hij de gebroeders Pedy, topmensen in de Levanthandel, op 17 december insinueren tot betaling van een wissel door de heren Ponsampieri te Lyon getrokken, groot ruim 1014 écus²⁷).

Inmiddels was hij opgetreden als agent van de in Amsterdam gevestigde Venetiaanse kooplieden Daverrazzano en Marucelli, getuigenis van een blijvend goede verstandhouding tussen Toscane en Venetië tegen de gemeenschappelijke concurrent Genua. Dezen zonden hem per beurtschip een kostbare zending textiel, nl. elf stukken ermosini, een zilverkleurige lakense stof,

ter doorzending naar Londen. Omwille van de oorlog moest daarvoor een omweg gekozen worden: op 15 november 1672 bracht Gallaccini met zijn twee man tellend personeel, Evert Sonnenbergh en Hendrik de Groot, het pak aan boord van het schip 'De Vlaamsche boer' aan de Wijnhaven en wel voorzien van een dubbel paspoort, het echte en een op naam van een koopman in Oostende, om aan het gevaar van inbeslagneming door vijandelijke schepen of zeerovers te ontkomen²⁸). De zending bleef echter spoorloos, wat Gallaccini veel last bezorgde en hem noodzaakte tot nasporingen in Vlaanderen, te verrichten door de Rotterdamse makelaar Gerard de Cusio in maart 1674.

Op 20 november gaf hij met Jacob van Belle en Willem Pedy machtiging aan P. Guadagni om hun schip 'Le Gentilhomme' in Livorno te verkopen²⁹). Hieruit blijkt wel de nauwe samenwerking, die vooral in oorlogstijd geboden was.

In april 1673 blijkt dat ook uit een belangrijke transactie betreffende de lading van het schip 'Den Grooten Hartoch van Toscanen' onder kapitein G.B. Rambaldi. Deze bestond uit 236 balen rijst, verscheept door de eerder genoemde Pietro Guadagni en voor driekwart bestemd voor Jacob van Belle, een zeer bekende figuur in de handel op Spanje. Deze droeg zijn deel weer over aan Gallaccini tegen betaling van 2884 stukken van acht en de vrachtpenningen à f 30,— per last, maar dat ging weer in opdracht van Willem Pedy, die hem de daarop volgende dag ook van alle persoonlijke aansprakelijkheid bevrijdde. Toen de bankiers Daverrazzano en Marucelli de wissels van Guadagni aanboden, wezen de oorspronkelijke eigenaars de betaling ervan af en accepteerde Pedy die slechts onder protest jegens hen beiden³⁰). Ook in de negotie lagen liefde en haat dicht bijeen! Een oorlogstijd blijkt de mensen weinig te inspireren tot een betere handelsmoraal, zoals velen van ons hebben ervaren. Onder onze kooplieden stond deze overigens ook in vreedstijd niet op een hoog peil, zoals b.v. Bijlsma heeft gedemonstreerd³¹). Samuel Sautijn, de Amsterdamse koopman en fabrikant van oorlogsmaterieel, die dezelfde handel bedreef, kreeg van de Staten van Holland in 1644 het predikaat van 'hasardeus koopman' en werd beschuldigd van omkoping door de koning van Portugal en aan zijn ambt te zijn gekomen door onoirbare middelen³²). Wij kunnen het ook dichterbij huis zoeken: de Rotterdammer Anthony van Duffel had, om aan een faillissement te ontkomen, een akkoord met zijn crediteuren gesloten tegen betaling van 25 procent van zijn schulden. In een notarieel

contract bedong Willem Pedy echter, 'dat hij van zijn achterweten sal blijven op zijn geheel, off het opgemelte accoort niet verleden en ware'³³).

Ondanks de oorlog zette Gallaccini de handel op Engeland in beperkte mate voort. Op 16 december 1673 leed het schip de 'St. Bartholomeus' ernstige schade op de Theems en conform het vonnis van Commissarissen van de Zeezaken van 13 april 1674, moest hij f 29/7/8 bijdragen in de averij-grosse³⁴).

Anderzijds bleven ook de Toscanen niet zonder schade: op 17 februari en 12 juni 1674 verzocht de groothertog de medewerking der Staten-Generaal, de eerste keer voor het schip de 'Sant'Andrea ed Anime del Purgatorio', de tweede voor het schip 'Inghilterra' dat door een Zeeuwse kaper was buitgemaakt.³⁵).

Maar toen was het eindelijk vrede geworden, behalve met Frankrijk. Er was weer ruimte voor nieuwe activiteiten in de internationale handel. Op verzoek van de Amsterdamse kooplieden Vichietti en Poltri stond Gallaccini hun zijn kantoorbediende Evert Sonnenbergh af. Diens vader, ook betrokken bij de handel van Livorno, sloot voor hem op 15 mei 1674 een driejarig contract af tegen een jaarloon van f 200,— boven de gebruikelijke huisvesting enz. Later klom deze kantoorknecht op tot makelaar en werd hij opdrachtgever en nog later beschermer van zijn vroegere meester in diens moeilijke omstandigheden³⁶).

Er waren dan ook geen onoverkomelijke bezwaren tegen Gallaccini's huwelijk met Maria Teresa van der Sprongh, dat op 7 juni 1674 contractueel werd geregeld. Een huwelijk buiten gemeenschap van goederen was in koopmanskringen allerm minst een uitzondering, zeker niet als een der partijen van vreemde herkomst was. In dit contract werden, zoals gebruikelijk was, diverse mogelijkheden voorzien. Bij een eventueel overlijden van de bruidegom zou de bruid de keus hebben tussen de helft der staande het huwelijk gemaakte winsten en een bedrag van f 8.000 in contanten en de juwelen, die zij van Gallaccini zou hebben ontvangen. Bij een volgend huwelijk zou zij daarvan echter afstand moeten doen. Ook Gallaccini zou bij haar overlijden dezelfde som genieten. Een juist inzicht in de financiële situatie van de bruidegom is niet te krijgen. Ook het register van het Klein Familiegeld kan ons daarbij niet helpen, omdat o.a. de kooplieden buiten deze inkomensheffing vielen. Wel had de familie van de bruid enkele huizen en parten daarin, maar dat had niet veel te beduiden,

gezien de lage prijzen, die zij later bij verkoop opbrachten. Van de kant van de Van der Wilde's waren er wel diverse nalatenschappen te verwachten. Noch in stand, noch in vermogen was er veel verschil. Volledige overeenstemming was er in de godsdienst: het huwelijk werd krachtens de bepalingen van het Concilie van Trente gesloten voor pastoor en twee getuigen en voor burgemeesters op het stadhuis. Als voogden en getuigen traden op Bernard van Outhesden, mr. Pieter Kievit, en mr. IJsbrant Kievit, allen figuren, die en belangrijke rol gespeeld hebben in de herleving van het katholicisme in onze stad. De bruid was de dochter van Quirynd van der Sprongh en Maria Anna van der Wilde, geen dochter van Pieter Willemsz. van der Wilde, maar zoals mej. Kersbergen terecht veronderstelde, van diens zoon Nicolaas van der Wilde, uit een vrije verhouding met de Spaanse Maria Garro te Orio in Biskaje geboren³⁷).

Maria Teresa heeft haar man altijd gesteund en hem de hand boven het hoofd gehouden. Terwijl het in vele boedels wemelt van huishoudelijke schulden aan vele kleine en grote winkeliers, treft men de naam van Gallaccini of Van der Sprongh nimmer aan. In de notariële akten, waarin zij als medegerechtigde in de boedels van de uitgebreide verwante Schoonhovense familie Van Cats optrad, tekende zij nimmer met haar meisjesnaam, maar kortweg Maria Gallaccini. In deze aangelegenheden kreeg ook haar man gedurende lange jaren het volle vertrouwen van zijn aangetrouwde verwanten.

Willem Pedy, die op 9 juli 1674 ijzeren platen uit Zweden, Braziliaans verfhout, kaneel en tabaksstelen verscheept had naar Livorno³⁸), rustte samen met Gallaccini op 14 augustus een uit Londen afkomstig schip uit voor een reis naar Cadiz, Alicante, Livorno en Genua. Zij namen elk voor $\frac{3}{8}$ deel en Gallaccini nog eens $\frac{1}{4}$ voor rekening van de koopman Fugeretti. De vracht werd bepaald op f 100,—, per last en het kaplaken op f 150,—. Voor zichzelf bedong hij echter achteraf een korting op de vracht van 10 procent³⁹).

Dat hij ook met de Spaanse produkten goed bekend was, blijkt uit een verklaring, door hem en veertien andere Rotterdamse kooplui afgelegd op 5 november 1674, dat de Mottrilse stroop, een gewild artikel in die dagen, uitsluitend per vat en niet per gewicht verkocht werd en er dus geen waaggeld werd betaald, noch aangifte gedaan⁴⁰).

Op 21 december 1674 sloot hij met drie officieren een groot contract af tot levering van 4320 el rode Noordse carsayen en

3456 el blauwe, volgens stalen in handen van de bekende doopsgezinde lakenbereider Sebastiaen van Weenigem, de Rotterdamse vertegenwoordiger op de droogscheerderssynode van 1671 te Leiden. Op dit contract kreeg hij niet minder dan 200 zilveren ducaten voorschot⁴¹). In zijn opdracht leverde de Hagenaar François de la Costa in 1675 ook lakens aan de compagnie van de cavalerie van kapitein Wrangel⁴²).

Op 5 januari 1675 leende hij Francisco Rooth, schipper van 'De Vrede van Londen', 200 stukken van achten op bodemerij tegen 12 procent opgeld bij behouden aankomst te Livorno. Op 8 mei bleek het schip nog niet te zijn vertrokken, want in opdracht van Don d'Andria uit Amsterdam kwam hij met de schipper overeen, dat deze nog 47½ last buskruit zou laden. Enkele dagen later, 11 mei, bleek het schip nog slechts dertig last te kunnen laden; hij liet notaris Dirck Meesters de schipper insinueren met Jan Pedy en François Versse als getuigen, maar zonder resultaat⁴³).

Op 7 juni 1676 werd zijn zoon geboren, die naar zijn grootvader Joan Baptista werd genoemd, voor wie zijn uit Livorno overgekomen broer Antonio Domenico en zijn vrouws tante Catharina van der Sprongh als peter en meter optraden in de katholieke schuilkerk 'het Paradijs' aan de Slijkvaart.

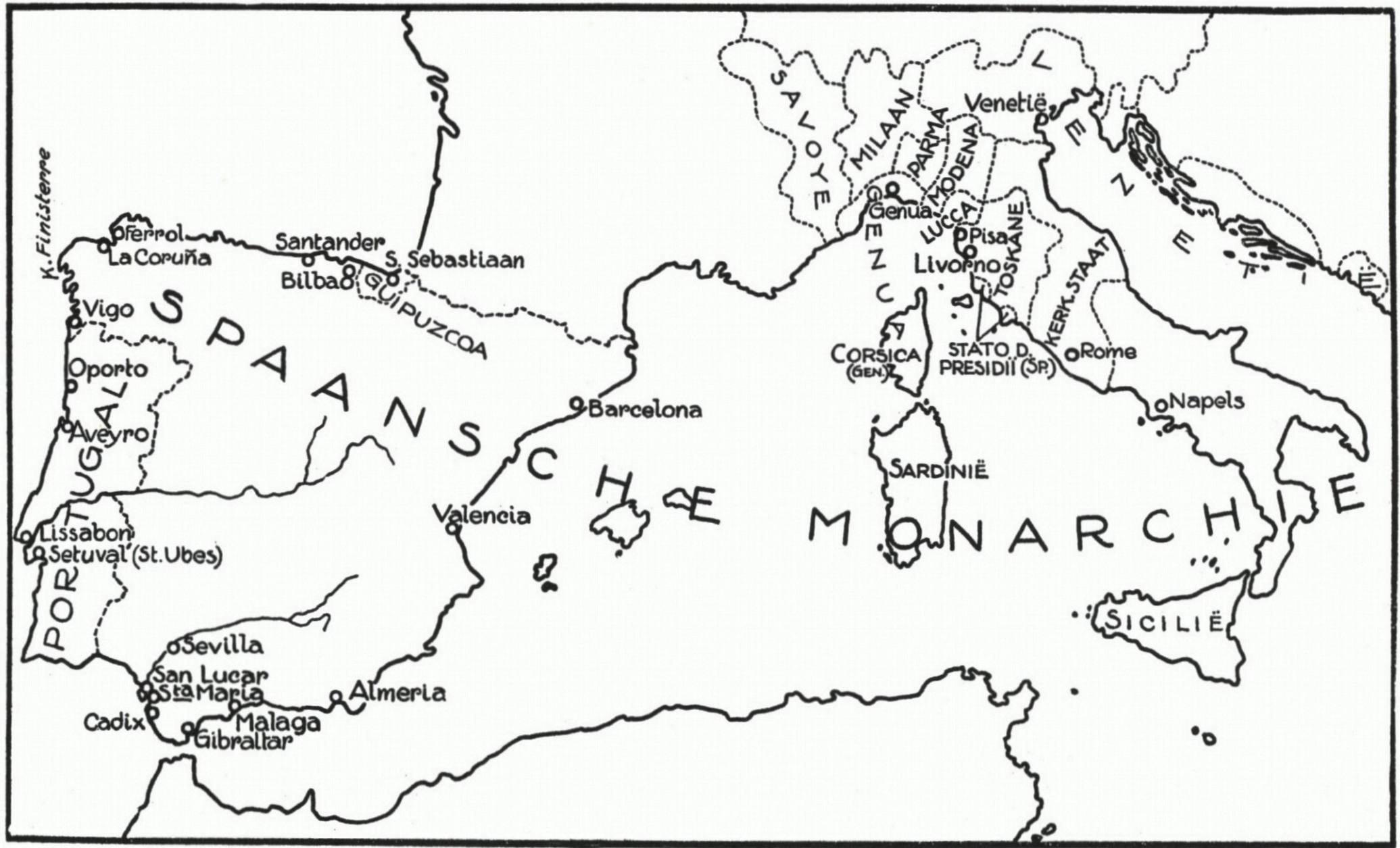
Op 17 september 1676 besloten de Staten van Holland, dat wijnkopers, wijnverlaters en kraankinderen onder ede zouden moeten verklaren, dat zij de impost op de wijnen niet zouden ontduiken. Bij de uitvoering van dit besluit ontstond vooral in Rotterdam een hooglopend conflict tussen Gecommitteerde Raden en raadpensionaris Fagel enerzijds en de Rotterdamse betrokkenen en regeerders anderzijds. Als belangrijk im- en exporteur van wijnen legde Gallaccini op 16 november van dat jaar ten overstaan van de impostmeester de vereiste eed af⁴⁴).

Ook nam hij deel aan scheepsverzekeringen: met negen andere Rotterdammers was hij aansprakelijk voor het verlies van het schip 'De Margriet van Brostenes' dat, geladen met wijnen uit Bordeaux, bij Huisduinen verongelukte op 2 februari 1677⁴⁵).

Zijn debiteuren berokkenden hem datzelfde jaar vele zorgen. Zo had de Rotterdamse koopman Jan Coppens hem een wissel gegeven van f 1714,—, die wel door de betrokkene Jan Moller te Amsterdam was geaccepteerd, maar toch onbetaald retour kwam. Nu bood Coppens hem als compensatie en garantie een partij wijnen aan, waarop echter Jacob van Belle een recht van f 900,— had verkregen, dus preferent was⁴⁶). Toen er nog meer

60. Gezicht op Rotterdam, ca. 1690; naar een schilderij van Abraham Storck.

61. Kaart van het westelijk Middellandse-Zeebekken tijdens het begin van de Noordnederlandse Straatvaart.

schuldeisers bleken te zijn, nam hij tenslotte genoeg met een pondspondsgewijze uitbetaling⁴⁷). Diverse wissels werden bij en door hem geprotesteerd, een situatie die voor ons niet geheel duidelijk is. Wel blijkt hij leningen en borgstellingen nodig te hebben gehad om zijn activiteiten te kunnen voortzetten op het door hem gewenste peil.

Met zijn vele Italiaanse relaties onderhield hij vriendschappelijke betrekkingen: toen de Portugees-Joodse firma De la Penja Sr de Italiaan Lorenzo Miliotti liet insinueren wegens het niet-nakomen van drie charterpartijen naar de Straat, bleek de geïnsinueerde ten huize van Gallaccini te logeren op 17 maart 1678⁴⁸).

Met Jan en Willem Pedy en Leonard van Naerssen was hij betrokken bij het verlies van het schip de 'St. Jan Evangelist', dat ondanks het convooi van kapitein Pieter de Liefde op weg naar Livorno door Franse oorlogsschepen werd overmeesterd en naar Brest opgebracht. Het wekt geen verwondering, dat Gallaccini reeds vóór de terugkomst van schipper Hans Florck de verzekeraars voor de geleden schade liet insinueren⁴⁹).

Ook de groothandel in granen zette hij onverdroten voort: op één dag, 21 november 1679 sloot hij twee charterpartijen voor het vervoer van tarwe en rogge naar Livorno met de schipper van 'De Hoop', groot 130 last en die van 'De Koningh van Spanjen', groot 100 last⁵⁰). Hoe groot de omvang was van de partijen, die hij met Pedy omzette, toont een in 1682 gemaakt extract van de rekening, die Jacob van der Heul hun voor leveringen tussen 30 januari en 27 februari 1680, inclusief droogkosten, lichterhuur en draaglonen, zond over ruim 1425 last ten bedrage van f 28.193/2/-⁵¹). Blijkbaar geschiedde dit op bestellingen van Giovanni Zeffi te Livorno, aan broer Antonio opgegeven. Door non-leverantie wegens kwaliteitsvermindering ontstonden er tussen de betrokken Rotterdammers en Livornezen geschillen, zich uitend in wisselprotesten en processen. Zelfs legde Zeffi beslag op de eigendommen van Antonio Gallaccini, die op zijn beurt notaris Basteels zijn broer en Willem Pedy op 16 oktober liet insinueren hem van alle molest door Zeffi te bevrijden; hij zou zich desnoods ontslagen achten van het nog drie jaren lopend contract⁵²). Op 24 oktober gaven Pedy en Gallaccini aan Joan Huygens te Livorno opdracht de kwestie met Zeffi door arbitrage te regelen. Ook moest deze de moeilijkheden met Antonio uit de weg ruimen en daartoe al diens boeken inzien en al hun goederen en documenten

onder zijn berusting nemen, zo niet goedschiks, dan via de rechter⁵³).

Francesco's belangen in de wijnhandel vereisten een nauwlettend toezicht op Franse leveranciers en afnemers. Op 11 juli 1680, de dag van de voorspoedige geboorte van zijn dochter Maria Anna, gaf hij een procuratie om het vonnis van 'La Cour de la Bource' te Bordeaux van 18 mei 1679 tegen Jean Orliac te executeren⁵⁴). Op 1 augustus 1680 machtigde hij Jean Veran, koopman in Reims om aldaar twee wissels te incasseren⁵⁵), en veertien dagen later Joseph Cagnoni, een stadgenoot te Parijs, twee wissels ten laste van de gebroeders Simonnet, bankiers en kooplieden aldaar⁵⁶). Op 1 maart 1681 schakelde hij daartoe zijn broer Bernardo in tegen de Brusselse koopman Pompeo Guiseny⁵⁷).

Op 25 juli 1680 moest hij maatregelen nemen tegen de Frankfortse kooplieden Matheus en Jacobus Seiters, aan wie hij in hun kwaliteit als makelaars, vier pakken kostbare textiel ter waarde van f 3344/8 had gezonden⁵⁸). In deze in het Latijn gestelde akte, zoals gebruikelijk was in het verkeer met het Hoogduitse gebied, terwijl de meeste Rotterdamse notarissen geen moeite hadden met Engelse, Franse, Italiaanse en zelfs Spaanse teksten, trad Petrus Rabus als getuige op. De gebroeders Seiters bleken in staat van faillissement te verkeren en op hun goederen werd beslag gelegd, ook op de pakken van Gallaccini, die bestemd waren voor een afnemer in Milaan. Van deze vordering is ondanks jarenlang slepende processen en langdradige Latijnse attestaties van notaris Carolus van den Ende, als die van 21 november 1681⁵⁹), niets terecht gekomen.

Gallaccini schijnt in 1681 weinig nieuwe transacties te hebben gesloten, vermoedelijk uit geldgebrek, waarin slechts door geringe leningen als die van Johan Willemsz. de Wijs, oud-burgemeester van Schiedam, ten bedrage van f 3.000,— op 14 maart 1681 onder borgstelling van Jacob Cudde, en opnieuw op 14 januari 1682 onder die van Johan Heydanus en Willem Pedy, kon worden voorzien⁶⁰). Een proces tegen Bartholomeus van Sittert, dat in zijn voordeel door Commissarissen van Kleine Zaken was beslist, won hij ook in appèl voor Schepenen op 14 maart 1681⁶¹).

Wel sloot hij met 17 andere wijnhandelaren op 8 september 1681 een contract van maatschap om gezamenlijk 500 stukken Nantaise brandewijn en 100 stukken cognac voor gezamenlijke rekening in te kopen tegen tevoren vastgestelde prijzen⁶²).

In dat jaar overleed zijn moeder Settimia Lapini, die haar drie zoons onder meer drie hoeven naliet. Bernardo, die nog of weer alhier vertoefde, stelde op 22 januari 1682 zowel zijn broer Francesco alhier als Antonio Mugotti (elders Mucotti genoemd) in Florence als gemachtigden aan om zijn erfdeel te verkrijgen, geen blijk van groot vertrouwen in broer Antonio, aan wie zij eerder de noodzakelijke volmachten hadden verstrekt⁶³).

Op 5 mei 1682 slaagde Gallaccini erin een 22 artikelen omvattend vijfjarig contract van sociëteit te sluiten met de jonge koopman Dirk Rogier Ramsden, die op korte termijn een bedrag van f 36.000 kon fourneren, terwijl hijzelf deelnam voor f 12.000, zonder dit ter beschikking te hebben. Dit contract was zeer voordelig voor hem, want winst en verlies zouden gelijkelijk gedeeld worden. Artikel 3 gaf daar ook ronduit de motivering van: 'ten respecte soo van de meerdere ervarenheyd, die den tweeden Comparant boven den eersten tegenwoordig in de koophandel heeft, als den grooter dienst, die hij daerinne sal doen'. Verder werd bepaald, dat de negotie alleen op de naam van Gallaccini zou worden gedreven en dat de naam Ramsden noch in de brieven, noch in de uitgaande rekeningen zou gebruikt worden. Wel was voor transacties boven de f 1000,— beider schriftelijke toestemming vereist, maar de wisselnegotie bleef voorshands het domein van Gallaccini. Het kantoor werd ook te zijnen huize gevestigd, voor de huur waarvan hem f 50,— werd toegekend. Tevens zou hij de boekhouding voor zijn rekening nemen, zij het dat die in het Nederlands gesteld moest worden, terwijl Ramsden de kas moest houden. Deze had te allen tijde vrije toegang tot het kantoor en volledige inzage van de boeken en documenten van de sociëteit⁶⁴).

Op diverse terreinen zette Gallaccini nu zijn activiteiten voort. Zo trachtte hij de Engelse sayen te achterhalen, die hij aan een Bazelse koopman had gezonden⁶⁵) en leverde hij aan Nederlandse kooplieden te Cadiz negen assortimenten Brabantse kant⁶⁶); met hen deed hij ook andere zaken, blijkens een door hen getrokken wissel, die de koopman Gerard Deenick tevergeefs bij hem liet insinueren⁶⁷). Zelfs nam hij met 1/16 part deel in een charterpartij naar West-Indië, waarin Heydanus en Willem Pedy het meeste belang hadden. Deze reis verliep niet voorspoedig, zodat inschakeling van arbiters nodig was, die pas op 25 november 1683 uitspraak deden⁶⁸). Dat belette hem niet om een nieuwe weg in te slaan op 12 december 1682, toen hij met François Sous, schipper van het fluitschip 'De Visscher' een

charterpartij sloot. Het schip moest in ballast zeilen naar Allematte of St. Yves in Portugal, om daar een volle lading zout in te nemen, deze te lossen in Venetië, en daar zoveel mogelijk rijst te laden bestemd voor Rotterdam⁶⁹).

Uit vrees dat Jan van den Heuvel de hem op 14 december 1682 verkochte 20 vaten Bourdeauxse brandewijn aan andere wijnhandelaars zou leveren of geleverd hebben, liet hij hem een week later insinueren deze onmiddellijk af te leveren. Toen bleken die nog te liggen in het pakhuis van Jan Faneuil, die ze aan Van den Heuvel verkocht had⁷⁰).

Op 1 januari 1683 bleek Gallaccini niet in staat te zijn een op diverse zolders opgeslagen partij Zeeuwse tarwe van ruim 50 last winstgevend te exporteren; hij verkocht ze dus aan Abraham Gilsemans, een Rotterdamse collega, voor f 5097/3, te betalen na zes maanden, maar uitsluitend voor diens riciso⁷¹).

Op 12 januari d.a.v. liet hij met Hartsoecker en Pieter Korff door Jan Gerritsz. den Band in Zaandam een 120 voet lange pinas volgens bestek bouwen en uitrusten. Gallaccini, die hierin voor de helft participeerde, mocht hierop f 500,— in mindering brengen, die hij voor de lossing uit Barbarije van schipper Jan Gerritsz. had betaald⁷²).

Ook met Antwerpse kooplieden bleef hij in vaste relaties verkeren, die niet altijd even prettig waren. Zo noodzaakte Joseph Lobera, koopman aldaar hem door het weigeren van zijn wissel tot het afleggen van een beëdigde verklaring voor Schepenen, dat hij die niet aan een ander in Antwerpen had verkocht⁷³). Op dezelfde dag, 6 augustus 1683, speelde hij een belangrijke rol in de regeling van de nalatenschappen van zijn schoonouders en Anna van der Wilde⁷⁴). Daardoor raakte hij ook betrokken bij de overdracht van de heerlijkheden van Rhoon en Pendrecht van Pieter van Duiveland aan Willem Bentinck tot Diepenheim voor de Hoge Raad⁷⁵).

Dat hij in opdracht van Joseph Cagnoni in dat jaar 1200 pond walvisbeen kocht van de baleinhandelaar Huybert Huichelbos en tien balen rijst van Gerard de Voogd, blijkt uit de attestatie van makelaar Cornelis de Beer⁷⁶).

Op 29 oktober 1683 zetten tien vooraanstaande Rotterdamse kooplieden op zijn verzoek de Rotterdamse praktijk in averij-grosse-zaken uiteen⁷⁷). Voor welke zaak deze verklaring diende, blijft in het duister; in elk geval handelde hij er zelf naar, toen hij in december van de schipper van 'De Visscher' uit Tunis bericht ontving, dat het met rijst geladen schip op de terugreis van

Venetië door een Barbarijse zeerover genomen en het scheepsvolk in slavernij gebracht was. Op 20 december stelde hij de vijftien kooplieden-assuradeurs via notaris Basteels aansprakelijk, die zonder uitzondering nuchter reageerden⁷⁸). Over het lot van het schip 'De Gekroonde Beer', dat tegen juni een soortgelijke opdracht moest uitvoeren, is niets bekend⁷⁹).

Vanaf 1 januari 1684 kon hij beschikken over de kantoor-knecht Dirck Kortleven, met wiens vader Barent hij op 13 januari een leerlingencontract afsloot 'om hem in de stijl van de negotie te onderwijzen', waar tegenover Dirck de eerste vier jaren niets en in het vijfde jaar f 100,— zou ontvangen, alles onder borgstelling van zijn papa⁸⁰). Ook deze is hem lang trouw gebleven.

Dat de zakelijke relatie met zijn broer Antonio verbroken was, daarvan getuigt het feit dat de oud-schepen Jan Weymans zijn zoon François op diens reis door Italië belastte met de invordering van de opbrengst van zijn door Antonio Gallaccini verkochte waren⁸¹).

Dirk Ramsden, wiens rol in de sociëteit weinig sporen naliet, hield zich met grondspeculaties in het Hulsterambacht bezig⁸²).

Op 23 augustus 1684 zag Gallaccini zich genoodzaakt voor Schepenen te procederen tegen de Engelse koopman Ledgingham, die het hazenpad had gekozen, om levering te krijgen van de door hem gekochte 25 vaten Nantese brandewijn of tenminste compensatie hiervoor; hiermede had hij succes⁸³). Trouwens ook de burgemeesters hielpen hem op 7 september met een aanbevelingsschrijven aan de magistraat van Frankfort in de eerder vermelde zaak Seiters⁸⁴).

Door ervaring wijzer geworden wilde hij zijn schepen niet langer onbeschermd naar de Straat sturen; hij wendde zich op 31 oktober 1684 tot de Admiraliteit alhier om niet minder dan 46 ijzeren kanonnen, variërend van twee- tot achtponders, te lenen om te gebruiken voor de uitrusting van twee schepen. Onder borgstelling van Ramsden en Abraham van de Wercke, met wie hij ook veel samenwerkte, kreeg hij daarvoor toestemming op 10 december 1684⁸⁵).

Begin 1685 verhuurde hij zijn woonhuis aan de Blaak Z.Z. voor twee jaar à f 400,— aan ds. W. à Brakel, maar het pakhuis hield hij voor eigen gebruik aan⁸⁶). Hier was kennelijk sprake van een ombuigingsoperatie, want hij hield zich dat jaar zeer intensief bezig met het innen van zijn tegoeden wegens leveringen, en aanspraken wegens verzekeringen, het laatste ook tot

verlossing van in Barbarije gevangen zittende schepelingen⁸⁷). Blijkens arbitraire uitspraak van 19 juni 1690 in het compromis tussen Jacobus Peltzer uit Amsterdam en Pieter Brouwer te Rotterdam, mocht de eerstgenoemde aan de laatste onder meer in mindering brengen een bedrag van f 15.885 voor wissels aan order van Gallaccini betaald tussen februari 1685 en half januari 1686, een alleszins opmerkelijke som voor één handelsrelatie⁸⁸).

Zijn bestaande losse relatie met Cornelis Hartigsveld, secretaris van de Admiraliteit, werd op 6 november 1685 omgezet in een overeenkomst, waarbij deze hem machtigde voor zijn rekening assurantiepolissen te sluiten op personen en goederen, de premies in ontvangst te nemen en in voorkomende gevallen te procederen⁸⁹). Het jaar daarop nam hij met anderen deel in de handel in buskruit, hem geleverd door de kruitmolen van Jan Hersele, maar ook in kostbare kledingstoffen, bestemd voor Spaanse afnemers⁹⁰).

Om inbeslagneming te voorkomen, liet hij een verkoop registreren van het hekbootschip 'De Mercurius', groot 160 last en voorzien van 22 kanonnen, voor f 10.000 aan een Engelse schipper, die prompt daarna verklaarde geen eigendom te preten-deren, noch de koopsom betaald te hebben⁹¹). Van dit schip had hij de directie en waren Willem Pedy, Jan van 't Wedde en Jonas Weijmans zijn medereders. 'De Mercurius', die geladen was met granen en bonen, kreeg oponthoud te Cadiz, Alicante en Genua en kwam te laat in Livorno aan. De reders stelden hem toen daarvoor aansprakelijk, maar hij wees dit af, omdat het oponthoud veroorzaakt was door het wachten op convooi. Tenslotte werd de zaak in handen van Jan Huygen te Livorno gelegd⁹²).

Trouwens, dat jaar 1687 was niet gunstig voor hem. Op weg naar Venetië werd het schip 'St. Ignatius', dat o.a. 2075 stukken Japans hout aan boordhad voor Giovanni Dellino, bij Duinkerken overmeesterd en geconfisqueerd⁹³). In juni zond hij de Amsterdammer Cornelis Poort over land naar Venetië, om daar als stuurman in zijn dienst te treden op het schip 'Le Grand Louys', dat uit de Levant daarheen onderweg was, maar zonder schipper, daar Maarten Bont overleden was. Hij beloofde hem een hoog salaris gezien de moeilijkheden aan de Franse zeedienst verbonden en op afspraak van bijstandverlening aan de schipper. Mocht het schip intussen verongelukt zijn, dan moest hij zo spoedig mogelijk terugkeren; alle kosten nam Gallaccini voor zijn rekening⁹⁴). Ook de ramp van het schip 'De Herderin', dat

op de westbank van de Maas verongelukte en dat hij voor rekening van Hartigsveld gedeeltelijk verzekerd had, berokkende hem veel zorgen⁹⁵).

Dat hij ook op bescheiden schaal zaken deed met Rusland, blijkt uit een wissel te Archangel op hem getrokken, groot 782 roebels en 52 capechi, die hij, in deze jaren haast gewoonte getrouw weigerde met de boodschap, dat hij de trekker zou schrijven⁹⁶). Vermoedelijk betrof dit een leverantie van kaviaar, waarvoor in Italië een willige markt te vinden was.

De scheepsrampen gaven een groot aantal Rotterdamse zehandelaars aanleiding om op 20 oktober en volgende dagen Melchior Maashoeck, Joseph de la Penja en Cornelis Roos te machtigen om voor Commissarissen der Zeezaken tegen Gallaccini te procederen⁹⁷).

Ondanks talrijke wisselprotesten uit Italië, Spanje en Portugal, zond hij in 1688 schipper Gillis Goetbloet met een lading zout naar Koerland⁹⁸). Dat was ook het jaar van de fameuze scheepsramp van de 'St. Marco', waarvan hij weer medereeder en directeur was. Zeven bekende Rotterdammers, zes al even befaamde Amsterdamse Italianen en de Portugese kooplieden Isaac Mendes da Silva en Jacob de Pinto, deden daarin mee⁹⁹) voor een reis naar Venetië. Op 20 februari verloor het schip het contact met het convooi aan de westkust van Sardinië en kort daarop werd het aangevallen door twee Barbarijse zeerovers, waarmee de bemanning in een hevig gevecht gewikkeld werd.

Zwaar beschadigd liep het aan de grond bij Cagliari. De lading, bestaande uit hout, pek, teer en harpuijs, maar ook textiel, peper en oorlogsmaterieel, werd slechts gedeeltelijk geborgen. Deze cargalijs werd door Gallaccini's kantoorbedienden Andries v.d. Pol en G.B. Gardini bevestigd¹⁰⁰). De polis met een verzekerde waarde gaf hij aan Hartigsveld, die deze gefinancierd had¹⁰¹). Verzekeraars waren 23 Amsterdamse kooplieden; de regeling van de averij-grosse liet Gallaccini weer aan Huygens te Livorno over.¹⁰²)

Om aan nieuw handelskapitaal te komen sloot hij alleen of met zijn tijdelijke partners bij particulieren leningen op obligaties af, b.v. bij juffrouw Apollonia Prins, weduwe van Jan Versijden f 7000,— à 3³/₄ procent op 13 augustus 1688¹⁰³).

De bekende koopman François Huys bleek bij zijn dood veel te vorderen te hebben: van Gallaccini alleen f 2766,—, van hem en Abraham van de Wercke f 6000,—, van hem, Ramsden en Schepers f 3000,—, van hem en Hartigsveld nog eens f 3000,—¹⁰⁴).

Aan de reeks scheepsrampen kwam geen einde: zo verongelukte de 'William' op de thuisreis uit Venetië in het zicht van de haven door afwezigheid van een loods, ondanks het seinen met de vlag en het om het half uur afschieten van een kanon¹⁰⁵). Om de gestrande goederen vrij te krijgen, schreven de burgemeesters op zijn verzoek een aanbevelingsbrief aan de strandmeester-generaal N. Fannius op 2 maart 1689¹⁰⁶).

Met elf andere handelaars in mout- of korenbrandewijn ageerde hij in een verklaring tegen de handelaars uit Weesp, die hun produkt uit muf, verbroeid en verstikt koren stookten, voor zover het niet nat of bedorven was, en deed hij mee aan de boycot van hun fabrikaat¹⁰⁷).

Op 25 januari 1691 lieten de bekende koopman Jacques Meyers en Gallaccini hun lang lopende geschillen ter regeling over aan twee arbiters, Dirk Ramsden en Tieleman Goris, makelaar¹⁰⁸). Vanaf dit jaar ging hij zijn transacties meer richten op Spanje en Portugal, van waar hij wijnen, stroop, suiker, sumak en rozijnen betrok, soms met drie schepen tegelijk, als op 3 maart¹⁰⁹). Een groot aantal van deze opdrachten kreeg hij van Evert Sonnenbergh in Amsterdam. Hij had nog voldoende emplooi voor zijn klerken Dirck Kortleven en Bartholomeus de Groot, terwijl Gardini voor eigen rekening ging handelen. Hij kocht zelfs uit de veiling in de Doelen de pinas van Jacob Senserf voor f 5045,— plus kosten. Hij mocht die laten opknappen, maar niet verplaatsen alvorens de hele koopsom betaald zou zijn¹¹⁰).

In 1692 sloot hij enkele charterpartijen voor het vervoer van graan naar Portugal langs de omweg om Schotland en Ierland, als directeur en mede-reder¹¹¹). Toen er echter schade dreigde te ontstaan door de te late afvaart trok hij zijn dreigement om een actie te beginnen slechts in, nadat makelaar Van den Brande namens de reders een derde deel van zijn lading had overgenomen tegen wissels op Brabant¹¹²).

Al deze tegenslagen leidden tot een wassende vloed van wissels en wisselprotesten uit genoemde streken; vele ervan kwamen in handen van Andries Martens, alias Andreas Martini in Antwerpen, die daarmee Gallaccini het mes op de keel zette¹¹³). Deze moest koortsachtig op zoek naar contanten, al ging zijn werk door. In onze kleine stad verspreidde het gerucht van insolventie zich snel, zodat andere crediteuren, zoals Jacob de la Penja volgden. Cornelis Hartigsveld had reeds op 20 augustus 1693 voor Schepenen van Overschie actie en transport gekregen om

hun gezamenlijke rekening met Sonnenbergh af te sluiten¹¹⁴). Eind december van dat jaar gaf hij De Groot volmacht om met Kortleven al zijn zaken te regelen¹¹⁵).

Om aan een faillissement te ontkomen kon men aan de Hoge Raad in Den Haag een mandement van cessie verzoeken. Was de insolventie veroorzaakt door onfortuin, als brand, scheepsrampen of wanbetaling van debiteuren, dan werd dit, na verkregen advies van de magistraat van de plaats van inwoning, vrijwel steeds verleend. Ongetwijfeld lagen er hier ook mogelijkheden voor onze koopman, maar kennelijk gaf hij de voorkeur aan regelingen met zijn grote crediteuren. Als zodanig moet ook de attestatie bedoeld zijn van 26 maart 1694¹¹⁶), waarin De Groot en Van den Brande op verzoek van Hartigsvelt verklaarden, dat Gallaccini op 30 oktober 1691 op eigen naam en voor eigen rekening twee katten of fluitschepen had laten bouwen en dat Hartigsvelt daarin 11/64 part had ten bedrage van f 10605/17, waarvoor hij inderdaad op de rekening van Gallaccini was gedebiteerd.

Inmiddels was ook zijn vrouw begonnen met een reddingsactie: op 23 maart 1694 verklaarde zij uit haar eigen middelen f 7000,— te zullen betalen aan Bastiaan Schepers, hoogheemraad van Schieland en Marinus Coopmans, winkelier, welke som zij samen zouden moeten delen, als haar man definitief insolvent was en de crediteuren hem volledig zouden hebben gedechargeerd door b.v. cessie van de boedel. Mocht de boedel niet toereikend zijn, dan verplichtte zij zich een derde deel van de opbrengst daarvan ter beschikking van hen te stellen¹¹⁷). Inderdaad werden Meesters en Van der Speck als curatoren van de insolvente Gallaccini aangesteld.

Maar op 5 augustus 1694 verleende de Hoge Raad hem toch een mandement van cessie, omdat hij een uitweg had gevonden. Hij had nl. zijn domicilie gekozen in het ambacht Kralingen in een woning, waarvan Maria Teresa voor de erven het fideicommiss, dus het beheer had. Daar had hij de normale procedure doorlopen, het schepengerecht had de inwoners reglementair om hun mening gevraagd, maar hoewel b.v. Dirk Ramsden daar woonachtig was, verscheen er niet één Rotterdamse crediteur¹¹⁸). Toen dit algemeen bekend werd, stelden de Rotterdamse regeerders de Hoge Raad op de hoogte en verzochten zij om intrekking van deze huns inziens onrechtmatig verkregen cessie, op oudejaarsdag 1694¹¹⁹). Op herhaald verzoek van dit hoogste rechtscollege riepen de burgemeesters de crediteuren voor zich en

stelden zij in hun antwoord van april 1695¹²⁰), dat Gallaccini kort vóór of tegelijk met het faillissement met sommige crediteuren afzonderlijke overeenkomsten had gesloten om die te bevoordelen als zij met de cessieverlening instemden, dat hij wel zo'n f 20.000,— op zijn lijst van crediteuren zou hebben verzwegen, dat in zijn boeken verscheiden namen en bedragen of niet ingevuld of met stippelijntjes aangegeven waren, en dat er een kasboek zoek was. Ten aanzien van het laatste verklaarden Kortleven en De Groot, dat dit nauwkeurig omschreven register inderdaad, ondanks langdurige speurtochten en hoge reiskosten tot grote ergernis van hun superieur, onvindbaar was gebleven¹²¹).

Inmiddels was Gallaccini naar Amsterdam verhuisd en had hij daar een aanvraag om aanstelling tot makelaar ingediend. Was het een samenloop van omstandigheden, dat hij op dezelfde dag, dat het mandement van cessie werd verleend, zijn schreden richtte naar het huis van het makelaarsgilde aan de N.Z. Voorburgwal, het enig nog thans bestaande, fraai gerestaureerde gildehuis, om zijn eerste jaarcontributie te betalen?¹²²). In elk geval had zijn toelating geen problemen opgeleverd, wellicht door voorspraak van Evert Sonnenbergh. Zo kon hij voortaan in zijn kwaliteit van makelaar het befaamde stokje met zilveren knop en het stadswapen zwaaien, waartoe de gildebroeders bij elke transactie verplicht waren¹²³). Als makelaar moest hij zich beperken tot het bemiddelen in scheepsbevrachtingen en in- en verkoop van schepen en was het hem streng verboden zelf handel te drijven. De kooplieden waren de 'meesters', die de makelaars als koopmansknechts beschouwden. Zij verdienden ook altijd, terwijl de kooplieden vaak schade hadden. In 1620 schreef Roemer Visscher onder een aquarel van een zinkend scheepje: 'Wie de teering niet en zet naer de neering, die wordt van koopman, makelaer'. En artikel 2 van de Amsterdamse keur van 1531 verbiedt de makelaars ten strengste zich door hun bemiddeling bedrieglijk te verrijken; 'rancken te scheeren' heette dat in de volksmond. Vooral in de 16de eeuw werden zij met schele ogen aangezien, blijkens het oordeel van Pruckmann in diens *Consilia* van ca. 1580: een smerig en laag soort mensen¹²⁴). Maar Breero zei ook: 'Een bedorven koopman is een goede makelaar'. Dat geldt zeker voor Gallaccini.

Ongetwijfeld waren de tegen hem gerichte aantijgingen veelal niet ongegrond, toch werd aan de cessie niet getornd en was zijn aanzien weinig of niet gedaald. Hij bleef, zij het in andere

functie, in druk contact verkeren met zijn Rotterdamse, Amsterdamse en Italiaanse zakenrelaties. Ook in de boedelbeschrijvingen van jaren later staan de vorderingen op hem niet één maal onder de kwade schulden. Men bleef dus vertrouwen op een gunstige wending in zijn vermogenstoestand. Al op 1 mei 1694 hadden zijn vrouw en haar tante Catharina de inboedel voor de taxatieprijs van f 1788/2 van de curators overgenomen¹²⁵). Maar er bleef nog heel wat schuld te regelen. Schepers en Coopmans deden resp. op 4 en 9 januari 1695 afstand van de door Maria Teresa toegezegde garantie van 24 maart 1694. Zelf beloofde hij in overeenkomsten op 3 en 29 januari 1695 met Schepers, Coopmans, Hartigsveld, Weymans en Willem Pedy geen gebruik te zullen maken van de hem verleende cessie t.o.v. hun vorderingen en zette hij die in enkele gevallen om in 4 procent rentende obligaties. Aan Pedy beloofde hij hem als makelaar trouw te dienen¹²⁶).

De Toscaanse en Franse kapiteins bleven hem eveneens hun opdrachten geven en hij kreeg ook de klandizie van vooraanstaande Amsterdamse kooplieden als de Teylers, Simon Palache en de firma Trip, Van den Velde en Eelbo. Wel kreeg hij te maken met de specifiek Amsterdamse obstakels, toen hij in 1699 het lossen moest regelen van 'De Groote Prins van Toscane', die geladen met wol, zijde en palmhout voor de Pampus lag. De daarvoor gebruikte tjalk 'daer St. Nicolaes agter in 't heckboot staet' liep door het hoge water vast op de hoek van het IJ tegenover de Durgerdam en moest met materieel van de stad gelicht worden¹²⁷).

Werk had hij dus in ruimte mate, zijn risico's waren aanzienlijk geringer, terwijl zijn zoon hem terzijde stond. Hij kon dus geleidelijk aan zijn schulden afbetalen, maar de mogelijkheden tot een volledig herstel van zijn financiële situatie waren ook beperkter. Dat wil niet zeggen, dat hij zich tot het uiterste moest bekrimpen, want in het akkoord, dat zijn gemachtigde Samuel Guldemont in juni 1698 met zeven Rotterdamse crediteuren sloot, werd een bedrag van f 3000,— voor het onderhoud van hem en zijn gezin gereserveerd, terwijl aan zijn schuldeisers het overschietende bedrag werd toegezegd¹²⁸). Omtrent de hoogte van zijn passief ontbreken ons de gegevens, want de preferentieregisters van Schepenen lopen niet verder dan 1688 en al lange jaren daarvoor werden de concurrente crediteuren zeer spaarzaam vermeld.

De laatste jaren van zijn leven waren niet gelukkig: reeds in

1697 toen hij op de Keizersgracht woonde, stierf zijn trouwe echtgenote. Het was zijn vrouws tante Catharina van der Sprongh, die zich volgens de goede familietraditie de zorg voor het moederloos gezin aantrok en van Haarlem naar Amsterdam verhuisde. In zijn woning aan het Spui overleed zij in 1704.

Zijn zoon Jan Baptist kreeg al vrij jong handlichting om familiezaken in Kralingen te regelen en hem toekomende erfenissen van moeder en tantes te beheren. Op kleine schaal waagde hij zich aan het riskante spel van bodemerij, zo nauw verwant aan de scheepsverzekeringen, waarmee zijn vader veel te maken had. In één akte van notaris Van Duynkercken van 7 juni 1703 wordt hij consul van de Florentijnse natie genoemd¹²⁹), stellig een teken van hersteld aanzien van de familienaam. Lang kan hij dat niet geweest zijn, want op 17 april 1705 werd hij in de Nieuwezijdskapel begraven. Die klap overleefde zijn vader niet lang; zijn activiteit leek uitgeblust en op 10 november maakte de dood een einde aan zijn veelbewogen leven. Zijn laatste rustplaats vond hij in genoemde kapel, waar vrouw en zoon hem waren voorgegaan. Gezien de betaalde rechten (f 15,—) was het een tweede-klasbegravenis.

Op het verzoek om beneficie van inventaris, door zijn nu alleenstaande dochter Maria Anna gedaan, werd door deurwaarder Joannes van Geuns in haar tegenwoordigheid de boedel opgesteld en door notaris Cornelis van Loon beschreven¹³⁰). Een aanzienlijke boedel, zo vermeldt een aantekening van het Amsterdams archief. Inderdaad was er nog een behoorlijk totaal aan activa, zelfs als wij er rekening mee houden, dat de onverdeelde boedels van Maria Teresa en Catharina van der Sprongh, als mede die van Jan Baptist, daarin opgenomen waren. De boedel beliep aan roerende goederen f 1450/13, aan handelsdebiteuren f 16915/—, aan courtages f 2017/11, aan huren f 237/8 en een onbekend aantal aanspraken wegens scheepsparten enz., die pro memorie werden vermeld.

De kantoorinventaris omvatte twee lessenaars, een schrijftafel, een boekenkast, een brievenkast, drie kantoorstoelen en twee koperen schalen, een naar 20ste eeuwse begrippen uiterst bescheiden, maar naar de 17de eeuwse maat vrij behoorlijke omvang. Doch de passiva werden daarin niet genoemd en die zullen wel een aanzienlijk bedrag hebben uitgemaakt, al moeten wij eraan denken, dat Gallaccini inmiddels diverse schulden had afgelost, zoals de eerder genoemde schuld aan mevr. Prins van f 7000,— op 9 september 1695¹³¹), en die van f 5000,— aan

juffrouw Anna van de Wercke in Kralingen op 3 mei 1698¹³²).

Maria Anna Gallaccini bleek eveneens cosmopolitisch te zijn ingesteld: in Rotterdam teruggekeerd, trouwde zij op 11 januari 1711 met een buitenlandse koopman, de Ier John Shee. Deze was weduwnaar van Elisabeth Warmont, dochter van Adriaan Warmont en Weyna van Oldenbarnevelt, welke laatstgenoemde weinig op haar schoonzoon, maar des te meer op diens tweede vrouw gesteld was. Maria Anna, die nog verscheidene aanspraken op boedels kon doen gelden, kwam in dezelfde situatie te verkeren als haar moeder, toen zij zich respectievelijk op 10 november 1716 voor de betaling van 16 procent en op 13 januari 1717 voor 22 procent van haar mans crediteuren borg stelde¹³³). Johan Schee - zo schreef men hier - overleed in juni 1725 in de Westewagenstraat. Zijn weduwe vermaakte haar nalatenschap op 3 juni 1733 aan de armen van de katholieke kerk aan de Leeuwenstraat, behoudens een legaat van honderd gulden aan haar nicht Johanna van der Wilde, huisvrouw van Leonard Vishoeck¹³⁴). Een half jaar later stierf met haar het geslacht Gallaccini in Rotterdam uit.

Gallaccini heeft in zijn ruim twintigjarige Rotterdamse periode met vele belangrijke kooplieden op zakelijk en persoonlijk vlak in geregeld contact gestaan. Ook had hij een blijvend goede verhouding met zijn personeel, zijn kantoorbedienden en zijn dienstbode Anna Cramers uit Eindhoven. Hij was een trouw beursbezoeker, die vaak wat verpozing zocht in de nabijgelegen koffieschenkerij van Reijnier Rijn voor wie hij op 1 oktober 1689 de vereiste borgstelling tekende¹³⁵).

Hij behoorde tot de ca. dertig waakzame Rotterdammers, die in requesten aan de stedelijke overheid aandrongen op het verbeteren van de infrastructuur. Zo bepleitten zij in 1678 betere en snellere postverbindingen met Frankrijk en Spanje onder het beheer van Johan Dane¹³⁶), stelden zij zich in 1683 achter een request van de Rotterdamse schippers op Brussel, die een vergunning voor een beurtdienst op die stad vroegen - wat door de tegenwerking van de Brusselse kooplieden mislukte¹³⁷) - en gaven zij een aanbeveling tot het aanstellen van schipper Jan Adam Hoepstock tot loods in Brielle¹³⁸), om een eind te maken aan de stroom van klachten over de loodsen aldaar. Wij treffen zijn naam ook aan onder de wijnimporteurs, die bij de burgemeesters klaagden over de hoge belasting op de consumptie van Spaanse wijnen, die het dubbele was van die op de Franse

wijnen. Deze kwestie werd in de vroedschapsvergadering van 5 september 1677 behandeld¹³⁹).

Gallaccini had ook andersoortige relaties: van de voorname Mercurius Franciscus van Helmont, heer van Merode, gaf hij met André van Meerloy op 15 mei 1693 een nauwkeurige persoonsbeschrijving; deze kende hij van een bezoek aan Benjamin Furly, diens gastheer¹⁴⁰).

Op kerkelijk terrein is minder van hem bekend, alleen dat hij begin augustus 1688 met Guillelmo Duca en drie andere Rotterdamse geloofsgenoten attesteerde, dat Jan Emanuel Huigla, die met zijn vrouw Geertruda Tensini enige jaren alhier had gewoond, als katholiek was overleden en conform die ritus was begraven¹⁴¹).

Zijn aanstelling tot Commissaris van de Kamer van Commercie op 23 september 1686 wijst erop, dat zijn streven naar vergroting van het Rotterdams handelsgebied in het bekken van de Middellandse Zee, op prijs gesteld werd en dat men van hem nog veel verwachtte. Wij weten helaas niets van enige activiteit van dit college na die datum, wat ons bevreemdt, want hij was er de man niet naar om bij de pakken neer te gaan zitten. Was misschien de dadendrang van de leden te groot voor een louter adviserende functie zonder enige verdere bevoegdheid?

Zijn deconfiture betekende ongetwijfeld een bitter einde voor hem; of hij die als een onuitwisbare smaad heeft ervaren is aan twijfel onderhevig, want faillissementen waren vooral sedert 1672 geen uitzondering, ook niet van voorname kooplieden als b.v. Heydanus. In elk geval maakten de Rotterdamse regeerders geen gebruik meer van het aan de stad door Karel V in 1519 verleende privilege, dat de houders van een mandement van cessie verplicht konden worden gedurende twee dagen één uur in hun hemd op de trappen van het stadhuis te staan¹⁴²).

Bang om risico te nemen was hij beslist niet, maar hoe kon een zehandelaar winnen zonder te wagen? Zakelijk en taalkundig was hij goed onderlegd. Van het eerste getuigen de vele contracten, bevrachtingen en transacties op een uitgestrekt terrein; wat het laatste betreft beheerste hij behalve zijn moedertaal en die van zijn tweede vaderland, zowel het Frans als het Engels en wellicht ook het Latijn.

Dat hij bij gebrek aan het nodige eigen vermogen zich moest beperken tot het nemen van parten in vele uitredingen, beperkte zowel zijn risico's als zijn mogelijkheden. De Rotterdamse handel schoot trouwens over het geheel tekort in kapitaalkracht

en was structureel veel zwakker dan de Amsterdamse. Natuurlijk waren mannen als Pedy en Heydanus hem voor met hun vele transacties met Spanje en bescheiden aanzetten in de zeehandel op Italië. Desondanks heeft de in 1670 gestichte Rotterdamse Kamer van de Levantse handel weinig van zich doen horen en nog minder tot stand gebracht. Gallaccini bracht zijn vele goede relaties in Livorno, Venetië, Napels en Turijn binnen het bereik van de Rotterdamse handel. Zowel de eigenaar van het schip 'De Groote Hertog van Toscane', Antonio Quaratesi als de kapitein ervan Domenico Baldini waren meer dan goede bekenden van hem. Wat hij in deze stad miste was een eigen trafiek, een brouwerij die graan, een lakenfabriek, die wol kon verwerken en zo een basis voor verdere handel kon scheppen.

Zijn godsdienst belette hem de toegang tot lucratieve ambten en in eigen familiekring stond hij alleen temidden van middenstandsvrouwen, die vooral na de dood van Anna van der Wilde, hun geld veilig belegden in landerijen en kleine obligaties ten laste van de overheid of particulieren, maar niet in handelsobjecten buiten hun beperkte gezichtskring.

Spoedig zag hij in, dat convooi of eigen bewapening van de schepen voor de vaart op de Middellandse Zee een strikt vereiste was. Zijn dubieuze debiteuren gunde hij geen rust, soms bleef hij hen jarenlang achtervolgen met insinuaties en kostbare en lang slepende processen. Roekeloos kan men hem dus niet noemen, hij was eerder geen troetelkind van vrouwe Fortuna. Het was na de derde Engelse oorlog ook bijzonder moeilijk het tij wel te kavelen, want de vroeger als vanzelfsprekend aanvaarde voor-sprong op andere, grotere naties, ging geleidelijk verloren door het alom heersende mercantilisme.

De mislukking van Gallaccini ging verre uit boven een persoonlijk ehech. Zijn vertrek naar Amsterdam betekende ook de definitieve verplaatsing van de Rotterdamse handel op Italië. Niet alleen werden daar de bevrachtingscontracten gemaakt, maar ook de Italiaanse schepen zochten hun weg meer en meer uitsluitend naar de stad met de omvangrijkste stapelmarkt, met een keur van grote banken en die tegelijk de grootste en belangrijkste Italiaanse kolonie herbergde.

Dat Rotterdam volgens Johan de Vries zijn achterstand tegenover Amsterdam juist in de jaren 1667 tot 1686 flink heeft ingelopen¹⁴³), is mede te danken aan deze Florentijn, die er inderdaad *deux amours* op nahield, Toscane en Holland!

NOTEN

- 1) A.Th.C. Kersbergen, De ongeschoeide Carmelites Hillegont van der Wilde en haar zusters, Rott. Jaarb. 1951, p. 121-147.
- 2) H.C. Hazewinkel, John Goddard, Engels koopman in Rotterdam 1690-1767, Rott. Jaarb. 1948, p. 143-177.
- 3) G. Hoogewerff, De twee reizen van Cosimo de Medici, prins van Toscane door de Nederlanden (1667-1669), Werken Hist. Gen. 3e serie No. 41, Amsterdam 1919.
- 4) A. Fanfani, Storia del lavoro in Italia della fine del secolo XV agli inizi del XVIII, 2a ed. Milano 1959.
- 5) G. Toniolo, Sintesi storica delle vicende economiche del comune fiorentino 1378-1530, 1889.
- 6) Harold Acton, The last Medici, 2d ed. London, 1958.
- 7) F. Braudel et R. Romano, Navires et marchandises à l'entrée du port de Livorne (1547-1611), Paris 1951, p. 28.
- 8) Ibidem p. 21.
- 9) G. Hoogewerff, De Nederlands-Duitse gemeente te Livorno en haar kerkhof, Versl. en Meded. Ned. Hist. Inst. te Rome VII, 1927, p. 148-182.
- 10) Violet Barbour, Het Amsterdamse kapitalisme in de zeventiende eeuw, Amsterdam 1965, p. 116.
- 11) G.A.R., Not. Pr. 10/56-57.
- 12) Giorgio Spini, Architettura e Politica da Cosimo I a Ferdinando I, Studi sulla Toscana Medicea I, Firenze 1976, p. 360-381.
- 13) J.H. Kernkamp, Johan v.d. Veecken en zijn tijd, T.Gesch. 66 (1953), p. 133.
- 14) G.A.R., Not. Pr. 4/2.
- 15) G.A.R., Not. Pr. 31/258.
- 16) G.A.R., Not. Pr. 46/125-126.
- 17) G.A.R., Not. Pr. 597/No. 92.
- 18) G.A.R., Oud Arch. 373.
- 19) G.A.R., Not. Pr. 596/No. 20.
- 20) G.A.R., Schep. 467/62.
- 21) G.A.R., Not. Pr. 1195/No. 104. Anderzijds vinden wij de handtekening van Antonio onder de Nederlandse kooplieden in Livorno, die aan de Staten Generaal op 16 oktober 1680 een brief schrijven ten gunste van de gefailleerde consul La Fontaine. A.R.A., St. Gen. 6913.
- 22) Mededeling van de directeur van dit archief d.d. 17-9-1974.
- 23) G.A.R., Zeegerecht 7/131.
- 24) G.A.R., Not. Pr. 1082/153.
- 25) G.A.R., Not. Pr. 596/No. 227.
- 26) G.A.R., Not. Pr. 872/No. 65.
- 27) G.A.R., Not. Pr. 872/No. 175.
- 28) G.A.R., Not. Pr. 597/No. 13.
- 29) G.A.R., Not. Pr. 786/313.
- 30) G.A.R., Not. Pr. 873/No. 188.
- 31) G. de Bruin, Buscruytmaeckers, Amsterdam 1952, p. 19.
- 32) R. Bijlsma, Rotterdams Welvaren, p. 157. Over de Straatvaart iets op p.166-167.
- 33) G.A.R., Not. Pr. 796/13 en 25 d.d. 13-5-1670.
- 34) G.A.R., Zeegerecht 7/305.

35) A.R.A., Staten Generaal 6912.

36) G.A.R., Not. Pr. 875/182.

37) Over Pieter Willemsz. van der Wilde en zijn zoon Nicolaas nog het volgende. De werkzaamheid van de eerstgenoemde blijkt meer omvattend te zijn geweest, dan mej. Kersbergen veronderstelde. Die schijnt voornamelijk gericht geweest te zijn op Biskaye, in het bijzonder op San Sebastian en Bayonne. In 1612 liet hij notaris Willem Jacobs een wissel uit Bayonne insinueren bij Gerrit Corneliss. de Lange, koopman alhier (Not. Pr. 54/230). Enkele jaren later had hij zijn zoon in San Sebastian gestationeerd, want deze gaf als 25-jarige alhier op 24 oktober 1616 een verklaring af over de eigenaar van vier zakjes geld, 3000 Spaanse realen, die hij in die stad met een Middelburgse schipper had meegegeven (Not. Pr. 36/143). Van 1617 tot 1619 woonde hij er weer, volgens de verklaring van zijn boezemvriend Anthony van der Tocq, die toentertijd in Bayonne woonde en voor wie Nicolaas geen geheimen had, zeker niet wat zijn verhouding met Maria Garro betrof, die hij met hun dochttertje Marianna in San Sebastian onderhield. Van 1619 tot 1621 woonde hij met Nicolaas in hetzelfde huis en was hij getuige van diens liefde en zorg voor haar (Not. Pr. 631/45 d.d. 13-7-1655). Deze attestatie van de 72-jarige werd afgelegd op verzoek van Anna en Catharina van der Wilde, haar tantes, die met Maria Anna's tweede echtgenoot Quiryn van der Sprongh bij het Hof van Holland een verzoek tot haar legitimatie indienden. Op het verzoek van het Hof om hun oordeel berichtten de Rotterdamse burgemeesters op 7 oktober 1655, daartegen geen bezwaren te hebben (Oud Arch. 441).

Anthony van der Tocq was in 1650 alhier hoofdman van het St. Jacobsgilde (Not. Pr. 338/570). Zijn broer Adriaan (1586-1661) was aanvankelijk in dienst van Hans van der Veecken, daarna van 1630 tot 1640 werkzaam als wijnkoper en lange jaren als boekhouder van de Rotterdamse Kamer van de O.I. Cie. Hij was gehuwd met Catharina de Lange, dochter van Gillis de Lange, alias Papegay en Catharina van der Veecken en woonde in het Oostindische huis in de Wijnstraat. Het is dus niet verwonderlijk, dat Adriaan met Arnout Kievit op 29 september 1644 werd beëdigd als voogd over Johannes d'Andrade, de zoon uit Maria Anna's eerste huwelijk met de Galiciër Johannes d'Andrade. Of de sergeant Don Joseph de Andrade, die als krijgsgevangene hier in 1639 gedetineerd werd door de kapitein-geweldige provoost, familie van hem was, blijft onzeker (Not. Pr. 145/215). Hetzelfde geldt voor Salvador Jacques de Andrade, die bij besluit van de vroedschap op 1 maart 1677 voorlopig werd erkend als consul van de Spaanse natie. Aangezien de moeder van de pupil een natuurlijke dochter van Nicolaas van der Wilde was, behoeft de koppeling van de naam Van der Wilde aan zijn vaders naam niet geschied te zijn uit dankbaarheid jegens de tantes, maar gewoon naar Spaanse zede. Evenmin behoeft het bezit van uitheemse kleding, door Marianna Anna nagelaten, gezien haar Spaanse moeder en dito echtgenoot, te wijzen op neiging tot luxe of ijdelheid.

Pieter Willemsz. van der Wilde had ook de administratie van een lijnbaan, waarin hij met vijf andere Rotterdammers deelgenoot was. Na zijn dood leverden zijn dochters Catharina en Anna namens hen bij Jan de Lange een vordering in van niet minder dan 41.617 realen. Toen bleek, dat deze inmiddels over een mandement van cessie beschikte, boden zij hem op 27 oktober 1629 aan de zaak door arbitrage te regelen (Not. Pr. 143/409).

Op 8 april 1621 kwam er in de vroedschap een conflict met de schout en secretaris van Hillegersberg ter sprake, toen hij grond had verkocht in de polder Achter-Rubroek en daarvan opdracht had gedaan voor schepenen van Rotterdam i.p.v. die van Hillegersberg, waaronder deze polder viel. Op 21 juli d.a.v.

besloot de vroedschap, dat opdracht van grond in dit gebied voortaan in het genoemde dorp zou geschieden, maar dat de door Pieter van der Wilde gedane zou worden gehandhaafd (Oud Arch. 19).

- 38) G.A.R., Not. Pr. 1084/309 en 311.
- 39) G.A.R., Not. Pr. 1084/380.
- 40) G.A.R., Not. Pr. 1084/550.
- 41) G.A.R., Not. Pr. 1084/672.
- 42) G.A. 's-Gravenhage, Not. Pr. 731/283.
- 43) G.A.R., Not. Pr. 877/No. 168.
- 44) G.A.R., Schepenen 1/38.
- 45) G.A.R., Not. Pr. 779/No. 73.
- 46) G.A.R., Not. Pr. 880/No. 22.
- 47) G.A.R., Not. Pr. 880/No. 23.
- 48) G.A.R., Not. Pr. 1139/No. 89.
- 49) G.A.R., Not. Pr. 1139/No. 112.
- 50) G.A.R., Not. Pr. 956/1211 en 1213.
- 51) G.A.R., Not. Pr. 885/No. 32.
- 52) G.A.R., Not. Pr. 951/1317.
- 53) G.A.R., Not. Pr. 951/1337.
- 54) G.A.R., Not. Pr. 1195/89.
- 55) G.A.R., Not. Pr. 1195/111.
- 56) G.A.R., Not. Pr. 1195/118.
- 57) G.A.R., Not. Pr. 1126/30.
- 58) G.A.R., Not. Pr. 1195/103.
- 59) G.A.R., Not. Pr. 1196/164.
- 60) G.A.R., Not. Pr. 1124/357 en 1125/19.
- 61) Schepenen 441.
- 62) G.A.R., Not. Pr. 952/1002.
- 63) G.A.R., Not. Pr. 1198/No. 11 en 12.
- 64) G.A.R., Not. Pr. 953/437-441.
- 65) G.A.R., Not. Pr. 1198/No. 52.
- 66) G.A.R., Not. Pr. 1197/No. 25.
- 67) G.A.R., Not. Pr. 885/No. 93.
- 68) G.A.R., Not. Pr. 974/787.
- 69) G.A.R., Not. Pr. 953/1179.
- 70) G.A.R., Not. Pr. 953/1233.
- 71) G.A.R., Not. Pr. 886/No. 1.
- 72) G.A.R., Not. Pr. 954/42.
- 73) G.A.R., Schepenen 293.
- 74) G.A.R., Not. Pr. 954/737-743.
- 75) G.A. 's-Gravenhage, Not. Pr. 437/163.
- 76) G.A.R., Not. Pr. 954/889.
- 77) G.A.R., Not. Pr. 954/899.
- 78) G.A.R., Not. Pr. 954/1183.
- 79) G.A.R., Not. Pr. 954/217.
- 80) G.A.R., Not. Pr. 955/23.
- 81) G.A.R., Not. Pr. 955/281.
- 82) G.A.R., Not. Pr. 955/395.
- 83) G.A.R., Schepenen 293.
- 84) G.A.R., Oud Arch. 436.
- 85) G.A.R., Not. Pr. 955/1271.
- 86) G.A.R., Not. Pr. 1390/No. 49.

- 87) G.A.R., Oud Arch. 776.
- 88) G.A.R., Not. Pr. 977/461-488.
- 89) G.A.R., Not. Pr. 1391/No. 399.
- 90) G.A.R., Not. Pr. 1392/No. 81.
- 91) G.A.R., Not. Pr. 1392/No. 354-355.
- 92) G.A.R., Not. Pr. 1397/No. 307.
- 93) G.A.R., Not. Pr. 1394/No. 348.
- 94) G.A.R., Not. Pr. 1394/No. 332.
- 95) G.A.R., Not. Pr. 1395/No. 762.
- 96) G.A.R., Not. Pr. 1395/No. 710.
- 97) G.A.R., Not. Pr. 1395/No. 608.
- 98) G.A.R., Not. Pr. 1397/No. 400.
- 99) G.A.R., Not. Pr. 1397/No. 307 en 330.
- 100) G.A.R., Not. Pr. 1398/No. 838.
- 101) G.A.R., Not. Pr. 959/257-258.
- 102) G.A.R., Not. Pr. 1397/No. 307.
- 103) G.A.R., Not. Pr. 979/155.
- 104) G.A.R., Schepenen 294 d.d. 18-5-1689.
- 105) G.A.R., Not. Pr. 1399/No. 73.
- 106) G.A.R., Oud Arch. 436.
- 107) G.A.R., Not. Pr. 961/529.
- 108) G.A.R., Not. Pr. 962/69.
- 109) G.A.R., Not. Pr. 1605/No. 17-18-19.
- 110) G.A.R., Not. Pr. 1606/No. 170.
- 111) G.A.R., Not. Pr. 963/177.
- 112) G.A.R., Not. Pr. 1606/No. 176.
- 113) G.A.R., Not. Pr. 964/645. De Antwerpse wisselprotesten pro en contra Gallaccini en zijn partners zijn opgesteld door notaris J. Alleveldt aldaar in zijn protocollen No 41, 42 en 43, lopend over de jaren 1687 tot en met 1694.
- 114) G.A.R., Not. Pr. 1608/No. 51.
- 115) G.A.R., Not. Pr. 1624/231.
- 116) G.A.R., Not. Pr. 1608/No. 103.
- 117) G.A.R., Not. Pr. 1243/157.
- 118) G.A.R., Not. Pr. 1608/No. 179.
- 119) G.A.R., Oud Arch. 447.
- 120) G.A.R., Oud Arch. 447.
- 121) G.A.R., Not. Pr. 1430/No. 94.
- 122) G.A. Amsterdam, Gilden 1094.
- 123) Handvesten van Amsterdam 1066B (1662).
- 124) Th. Stuart, De Amsterdamsche Makelaardij, Leiden 1879, p. 33.
- 125) G.A.R., Schepenen 294.
- 126) G.A.R., Not. Pr. 1609/No. 1, 2, 3, 39 en 40.
- 127) G.A. Amsterdam, Not. Pr. 6558/222.
- 128) G.A.R., Not. Pr. 1270/149.
- 129) G.A. Amsterdam, Not. Pr. 6566/229.
- 130) G.A.R., Not. Pr. 835/1255 v.v.
- 131) G.A.R., Not. Pr. 979/155.
- 132) G.A.R., Kralingen No. 38/175.
- 133) G.A.R., Not. Pr. 1781/163.
- 134) G.A.R., Not. Pr. 2365/520.
- 135) G.A.R., Oud Arch. 276.
- 136) G.A.R., Not. Pr. 881/No. 211.

- 137) G.A.R., Oud Arch. 343, november 1681.
- 138) G.A.R., Oud Arch. 343, 31-5-1689.
- 139) G.A.R., Oud Arch. 1150.
- 140) G.A.R., Not. Pr. 1374/No. 94.
- 141) G.A.R., Not. Pr. 1374/No. 511.
- 142) G.A.R., Oud Arch. 447 d.d. 20-11-1694.
- 143) Joh. de Vries, Amsterdam-Rotterdam, rivaliteit in economisch perspectief, Bussum 1965, p. 56.